

Karıncayiyenler

Karıncayiyenler, uzun burunlarıyla, üreme özellikleriyle, yaşam biçimleriyle, beslenme özellikleriyle çok değişik ve ilginç bir canlı grubu. Bize biraz daha farklı gelmesinin nedeniyse, belki de ülkemizde yaşamaması.

Karıncayiyenler, beslenme ve üreme davranışlarından dolayı memeli hayvanlar grubunda çok farklı bir yere sahipler. Bir kere, memeli olmalarına karşın, yavrularını yumurtlarlar! Bu nedenle "yumurtlayan memeli" olarak da bilinirler. Adlarınıysa, karınca yemelerine borçlular. Karıncaların dışında termitleri, ayrıca kanatlı böceklerin larvalarını ve kimi zaman yumuşak meyveleri de yerler. Karıncayiyenlerin dişleri yoktur. Uzun dilleri, keskin ve uzun pençeleri de göze çarpan özelliklerinden. Besin ararken görme duyusundan çok, koku duyularından yararlanırlar. Az kullanılan gözleri de bu nedenle vücutta oranla küçüktür. Koku alma duyuları iyi gelişmiş olup, insanlardan 40 kat daha güçlüdür. Özellikle karınca ve termit kokularını çok iyi alırlar. Avlarının yuvalarını belirledikten sonra, büyük pençeleriyle yuvayı dikkatli bir

biçimde bozar, uzun dillerini yuvanın içine sokarak karıncaları ya da termitleri yakalarlar. Özel bir salgıdan dolayı yapışkan olan dile avlar kolayca yapışır. Karıncayiyenler, avlarının yuvalarını bir defada tümüyle bozmazlar. Karınca ya da termitler, bu yarı yıkık yuvayı yeniden yaparken, bir yandan da üremelerini sürdürürler. Sonuç olarak bir karıncayiyen, aynı yuvadan birçok kez besin elde edebilir.

Yumurtlayan Memeli

Karıncayiyenler, yumurtlayarak çoğalırlar. Yumurtadan çıktığında çok küçük ve gelişimini henüz tamamlamamış olan yavru, bu süreci dışarıda tamamlar. Karıncayiyenlerin gebelik süresi, diğer memeli hayvanlarınkine göre çok kısa sürer ve bir defada bir yavru meydana getirirler. Yavru, yumurtadan çıkar çıkmaz annesinin vücudu üzerine tırmanır ve 6 ay

boyunca meme emer. Meme, annenin koltukaltı bölgesindedir. Bundan sonraki birkaç ay süresince, annesinin yanından kısa mesafelerle ayrılmaya başlar. Gelişimini tamamlayana kadar da annesinin sırtında yaşar. Bu durum, yavru bakımını tek başına yapan anne için, aslında kolay değildir. Gittiği her yere yavruyu taşımak, annenin beslenebilmesini zorlaştırır ve sonuçta savunma mekanizmasını zayıflatır.

Karincayiyenler, yalnızca tropikal ve sıcak olan yerlerde yaşarlar; çünkü vücut sıcaklıklarını diğer memeli hayvanlar gibi koruyamazlar. Örneğin, dev karincayiyenler Güney Amerika'da, küçük karincayiyenler de Avustralya ve çevresindeki adalarda ve Afrika'nın sıcak bölgelerinde yaşarlar. Yerleşim yerlerine yakın bölgelerde yaşayan karincayiyenler etkinliklerini gece sürdürürken, insanlardan uzak yaşayanların etkin oldukları zaman, gündüzdür. Zamanlarının büyük bölümünü karınca ve termit yuvalarını arayarak geçirirler. Yiyecek aramadıkları zamanlardaysa, terkedilmiş yuvalar ya da içi boş ağaç kovukları gibi yerlerde dinlenirler. Burada, kuyruklarını karınlarına doğru çekip içe doğru kıvrılarak yatarlar.

Karincayiyenler çok hızlı hareket edemezler. Jaguar benzeri büyük kediler, doğal düşmanlarıdır. Onlara karşı tek savunmaları, ön ayaklarındaki pençelerdir. Herhangi bir tehlike durumunda, arka ayaklarının üzerine doğrulup pençeleriyle kendilerini savunmaya çalışsalar da, genelde kaybeden onlar olur. Yollarda da araba çarpmasından dolayı birçok karincayiyen hayatını kaybediyor. Ayrıca, yasak olmasına karşın insanlar tarafından avlanabiliyorlar. Tüm bunların yanında bir de yaşam alanlarının insanlar tarafından bozulması eklenince, karincayiyenlerin soyu tehlike altına giriyor.

Yavru karincayiyen, gelişimini tamamlayana kadar annesinin sırtında yaşar.

Dev Karincayiyenler

Dev karincayiyenler, karincayiyen ailesinin fiziksel olarak en büyük grubudur. Boyları kuyruklarıyla birlikte 2,5 m, ağırlıkları da yaklaşık 25 kg kadar olabilir. En dikkat çekici özellikleri, çok uzun (65-90 cm) ve çalı biçiminde olan kuyruklarıdır. Başları uzun ve tüp biçimindedir; dilleriye 65 cm'yi bulabilir. Dil, bu hayvanlar için çok önemli. Çünkü, avlarını yalnızca dilleriyle yakalayabilirler. Karınca ya da termit yuvalarını bozduktan sonra, dillerini hızla dışarı çıkarıp geri çekerek avlarını yerler. Bunu, dakikada 150-160 kez yapabilirler. Avları çok hızlı hareket ettiği için, bu hız onlar için önemli. Ayrıca, bir günde 30.000 kadar böcek yiyebilirler.

Dev karincayiyenler, genel olarak kahverengi ve gri renklerde olurlar. Siyah bir şerit, burun altından başlayıp karnın ortasına doğru kalınlaşarak devam eder. Bu siyah şeridin yanında, çoğunlukla beyaz renkte olan ince bir çizgi bulunur. Ön ayaklarında, ikisi büyük olmak üzere dört tane pençe bulunur. Pençeleri çok güçlü olduğundan, karınca ve termit yuvalarını kolayca bozabilirler.

Yabani dev karincayiyenler, çayırlarda, yaprak döken ormanlarda, yağmur ormanlarında yaşarlar. Güney Amerika'da, Uruguay ve Arjantin'in kuzeyinden Meksika'nın içine kadar olan bölgelerde bulunurlar. Ayrıca yiyecek

Karıncayiyen, dilini toprağın içine sokarak, karınca yuvasının her noktasına uzatabilir.

aramak üzere savanlara, bataklıklara ve başka birçok farklı bölgelere geçebilirler. Dev karıncayiyenlerin büyük bir kısmı etkinliklerini gece sürdürür.

Dev karıncayiyenler, üreme zamanları dışında tek tek yaşarlar. Geceleri dinlenme yerlerine çekilip kıvrılarak ve uzun kuyruklarını başlarına kadar sararak uyurlar. Uykuları çok hafiftir ve en küçük bir seste bile uyanırlar.

Küçük Karıncayiyenler

Küçük karıncayiyenlerin iki türü var. Bunlardan uzun burunlu olanı Yeni Gine'de, kısa burunlu olanıysa Avustralya'da yaşıyor. Kısa burunlu karıncaların vücutları üzerinde, onları düşmanlarından koruyan sert dikenler bulunur. Tehlike karşısında kendilerini içe doğru büküp, yuvarlak bir biçim alırlar. Avlarının yerlerini, burunlarının ucundaki özelleşmiş alıcılar yardımıyla bulurlar.

Uzun burunlu karıncayiyenler yaklaşık 16 kg ağırlıkta ve 120 cm uzunlukta olabilir. Bütün erkeklerin ve bazı dişilerinin ayakbileklerinde, henüz tam olarak ne işe yaradığı bilinmeyen mahmuzlar bulunur. Kısa burunlu karıncayiyenlerse yaklaşık 90 cm boya ulaşabilirler. Vücutlarının büyük bir kısmını kaplayan kendilerine özgü dikenlerinin boyları 6 cm'yi bulabilir. Dikenlerin rengiye, genellikle sarıyla siyah arasındadır. Dikenlerin altında koyu kahverengi ya da siyahımsı kıllar bulunur. Kuyrukları kısa, kalın olup alt kısımları kılsızdır. İnce uzun burunları başın yarısını kaplar. Daha çok ağaçlardaki termitleri ve karıncaları avlarlar. Toprağı çok az kazarlar. Çünkü dikenlerine toprak yapışır, temizlemeleri çok zor olur.

Küçük karıncayiyenlerin sütü, çok miktarda demir içerdiğinden pembe renkli olur. Bu hayvanlar da, yılın üreme zamanı dışındaki bölümünü yalnız geçirir, üreme zamanındaysa grup oluştururlar.

Genel olarak yiyeceğin çok olduğu bölgelerde bulunurlar. Ormanlık yerler, çayırılık alanlar ve Avustralya çöllerinde yaşarlar. Ayrıca yüksek

Yeni Gine'de yaşayan uzun burunlu dikenli karıncayiyen

dağlarda ve yılın bir bölümü karla kaplı olan bölgelerde de bulunurlar. Kurak bölgelerde yaşayanlar, etkinliklerini gece sürdürürler. Yüksek yerlerde ve ılıman bölgelerde yaşayanlarsa etkinliklerini hem gece hem de gündüz sürdürürler.

Cüce Karıncayiyenler

Cüce karıncayiyenler, karıncayiyenler ailesindeki en küçük boyutlu türdür. En fazla 30 cm uzunluğunda ve 300 gram ağırlığında olurlar. Dişi ve erkeklerin vücut ölçüleri farklı değildir. Burunları çok küçüktür. Ağaçlık ve ormanlık yerlerde yaşayan bu hayvanları Güney Amerika'nın ormanlarında görmek mümkün. Nemli yerleri severler ve etkinliklerini geceleri sürdürürler. Kuyruklarının yardımıyla ağaçlara

Dili en ilginç canlılardan biri karıncayiyendir. Yaklaşık 60 cm uzunluğunda olup, üzeri küçük dikenler ve yapışkan bir sıvıyla kaplıdır.

Küçük resimde gördüğünüz karıncayiyen türü, çoğunlukla ağaçların üstünde durur ve gün boyunca top gibi kıvrılarak uyur. Yukarıda gördüğünüz türse, zamanının çoğunu ağaçta geçirir, ancak zaman zaman yere de iner.

kolayca tırmanır. Gümüşü altın renginde olan derileri çok iyi gizlenmelerini sağlar. Tehlike anında çok tiz bir ses çıkararak haberleşirler.

• • • • • Bülent Gözcüoğlu

Kaynaklar

<http://animaldiversity.ummz.umich.edu/chordata/mammalia/monotremata/tachyglossidae.html>

<http://www.maiauw.com/anteater/>

<http://www.geocities.com/myrmecophagavir/>

<http://www.bbc.co.uk/nature/wildfacts/factfiles/591.shtml>

<http://www.nature.com/nsu/990916/990916-3.html>